

خلاصه درس (۶)

۱. بیشترین مصرف کننده آب کشور بخش کشاورزی (۹۲ درصد) و کمترین آن صنایع (۲ درصد) می باشد.
۲. با مطالعه نقشه بارش و دمای ایران متوجه می شویم که مناطق شمالی و غربی کشور دارای بارش بیشتر و دمای کمتری است.
۳. مهم ترین ویژگی های رودهای ایران عبارتند از:
  - الف) بیشترین آبدهی رودهای ایران در اواخر پاییز و بهار می باشد.
  - ب) مقدار آبدهی رودهای ایران از غرب به شرق کاهش می یابد.
  - ج) مهم ترین رودهای ایران از کوهستان های بلند سرچشمه می گیرند.
  - د) رودهای مناطق خشک بیشتر طغیانی، تصادفی و اتفاقی است.
۴. در مناطق کوهستانی مکان هایی که بخشی از آب رودها را تأمین می کند کانون آبگیر نامیده می شوند. انواع کانون های آبگیر عبارتند از: دائمی، فصلی و اتفاقی.
۵. حوضه آبریز به محدوده ای گفته می شود که با توجه به شکل و شیب زمین آبهای جاری را به سوی پایین ترین نقطه آن هدایت می کند. حوضه های آبریز به دو دسته خارجی و داخلی تقسیم می شوند.
۶. کشور ایران از شمال بوسیله آبراه دُن - ولگا و از جنوب از طریق دریای عمان به آب های آزاد جهان در ارتباط است. دریای خزر بزرگترین دریاچه جهان است، که در نقشه های بین المللی با نام کاسپین مصرفی شده است و نام های گذشته آن عبارتند از: مازندران، کاسپین، قزوین، گرگان، طبرستان، هیرکانی و دیلم.
۷. اهمیت دریای خزر از لحاظ، تجارت، بهره برداری از منابع نفتی، ویژگی خاص محیط زیست، گرد شگری و صید ماهی (خاویار) می باشد.
۸. مهم ترین رودهایی که به خلیج فارس می ریزد عبارتند از: کارون، کرخه و دالکی و مند. کارون پرآبترین، طولی ترین و تنها رود قابل کشتیرانی ایران است. به خلیج های کوچک سواحل خلیج فارس «خور» می گویند؛ مثل خور موسی.
- در خلیج فارس، جزایر مهمی همچون خارک، کیش، فرور، ابوموسی - تنب بزرگ، تنب کوچک، لاوان، هنگام، لارک، هرمز و ... وجود دارد که متعلق به ایران می باشند که برخی از آنها مسکونی هستند. اهمیت خلیج فارس به دلایل تجارت، منابع نفت و گاز، صید ماهی و میگو و مروارید می باشد. تنگه هرمز اهمیت استراتژیک دارد. بزرگترین جزیره خلیج فارس قشم است و متعلق به ایران می باشد.
۹. دریای عمان از طریق تنگه هرمز با خلیج فارس در ارتباط است.

- آنچه امروز دریای عمان نامیده میشود در گذشته دریای مکران نام داشت.
- دریای عمان بین ایران، عمان و پاکستان مشترک است.
- چابهار تنها بندر اقیانوسی ایران در شمال دریای عمان قرار دارد.
- تنها دریای آزاد ایران، که از طریق آن می توان به آب های همه دریاهاى جهان دسترسی داشت، دریای عمان است.
- دریای عمان بخشی از آبهای اقیانوس هند است که از طریق تنگه مهم هرمز از خلیج فارس جدا می شود.
- دریای عمان دارای ویژگی ها و قابلیت های منحصر به فرد بوده از جمله جنس ساحل، عمق مناسب دریا و عدم نیاز به استفاده از آبراه و کانال های دریانوردی در سواحل مکران، امکان ساخت و توسعه بدون محدودیت بنادر، به ویژه جهت پهلوگیری کشتی های اقیانوسی را فراهم ساخته است.
۱۰. اهمیت دریای عمان: از جمله دلایل اهمیت این دریا، امکان دسترسی به همه آبهای آزاد جهان، حمل و نقل کالا و مسافر از طریق راه های دریایی است. همچنین این دریا بر زندگی مردم ساحل نشین تأثیر بسیاری دارد و مشاغل گوناگونی از جمله صیادی و پرورش ماهی و میگو را به وجود آورده است
۱۱. مهم ترین آلاینده های دریای ایران عبارتند از:
- الف) زباله های جامد
  - ب) آلاینده های شیمیایی
  - ج) فعالیت های نفتی
  - و) آلاینده های کشاورزی
۱۲. دریاچه ها از لحاظ زمانی به دو نوع دائمی و فصلی تقسیم می شوند.
- دریاچه های دائمی: اغلب دریاچه های دائمی ایران در نیمه غربی کشور قرار دارند که از نظر شرایط آب وهوایی جزء نواحی مرطوب و نیمه مرطوب کشور هستند. آب بعضی از این دریاچه ها شور و برخی دیگر آب شیرین دارند.
۱۳. مهم ترین دریاچه های دائمی ایران عبارتند از: دریاچه ارومیه، زریبار (زریوار) غرب مریوان در استان کردستان، پریشان (فامور)، مهارلو (استان فارس) .
- دریاچه های فصلی: این دریاچه ها در فصول پر بارش وسعت بیشتری پیدا می کنند ولی در ماه های گرم و یا در سال های کم بارش به دلیل تبخیر آب آنها خشک شده یا به شکل باتلاق و شوره زار در می آیند.

۱۴. مهم ترین دریاچه های فصلی ایران دریاچه مسیله در قم، نیریز در فارس، هامون در سیستان و بلوچستان و جازموریان بین دو استان کرمان و سیستان و بلوچستان دریاچه ارومیه بزرگترین دریاچه داخلی ایران می باشد که در حال خشک شدن می باشد.

۱۵. مهم ترین جزایر دریاچه ارومیه عبارتند از: کبودان، اشک داغی، آرزو و اسپیرو.

۱۶. مهم ترین رودهایی که به دریاچه ارومیه میریزند: زرینه رود، سیمینه رود، تلخه رود.

- مهم ترین جزایر این دریاچه عبارتند از جزیره کبودان (قویون داغی)، اشک داغی، آرزو و اسپیر.

- به علت عبور برخی از این رودها از لایه های نمکی، آب این دریاچه بسیار شور است، به حدی که هیچ موجود زنده ای نمیتواند در آبهای آن زندگی کند. آرتمیا ا زمانی که هنوز آب دریاچه فروکش نکرده بود در آن زندگی میکرد.

۱۷. از جمله دلایل اهمیت این دریاچه، وجود جزایر متعدد در آن است که محل سکونت انواع پرندگان مهاجر است و همچنین در اطراف دریاچه، املاح و رسوباتی است که برای درمان امراض پوستی مورد استفاده قرار می گیرد. آب این دریاچه موجب معتدل شدن آب و هوای منطقه شده است.

۱۸. برخی دلایل خشک شدن دریاچه ارومیه عبارتند از:

الف) گرم شدن عمومی هوا

ب) کاهش بارش

ج) برداشت بی رویه از چاه های اطراف

د) تغییر کشت

برای دریافت خلاصه های بیشتر و اطلاعاتی های دانشگاه فرهنگیان به کانال زیر

در تلگرام مراجعه کنید

@konkour_farhangian